

แนวทางการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์: กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น A Guideline of Online Fraud Investigation: A Case Study in Khon Kaen

นทนนท์ นามประเสริฐ

คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Natanon Namprasert

Faculty of Forensic Science, Royal Police Cadet Academy

Received: July 7, 2023 | Revised: January 14, 2024 | Accepted: January 21, 2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

คดีฉ้อโกงออนไลน์ของตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่นมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ซึ่งจำนวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ที่เพิ่มขึ้นไม่สอดคล้องกับจำนวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ที่ดำเนินคดีเรียบร้อยแล้ว งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาแนวทางขั้นตอนการดำเนินการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ในเขตรับผิดชอบของตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการสืบสวน เพื่อพัฒนาแนวทางการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีฉ้อโกงออนไลน์ การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และศึกษาวิเคราะห์จากสำเนาสำนวนคดีของสถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่นจำนวน 10 คดี โดยผลการวิจัยที่สำคัญประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สืบสวนมีแนวทางในการดำเนินการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์คล้ายกันกับคดีอาญาอื่นๆ แต่ในขั้นตอนการสืบสวนหาข้อมูลผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจโดยตรงในการสืบค้นข้อมูล จำเป็นต้องมีการประสานงานจากหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก ทำให้เกิดความล่าช้า และเจ้าหน้าที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการดำเนินคดีที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และมีข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ ควรมีหน่วยงานเฉพาะที่สามารถประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกได้โดยตรง จะทำให้การสืบสวนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่เป็นประจำ

คำสำคัญ: แนวทางการสืบสวน, ปัญหาและอุปสรรค, ฉ้อโกงออนไลน์, ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น

Abstract

In this present. The happen of Online Fraud within Khon Kaen Provincial Police Area have been dramatically increasing and not incompatible with the succession of investigation. This research aims for study for a guideline that Khon Kaen Provincial Police use to solve the Online Fraud investigations including Problems and obstacles of

investigations to improve a guideline for more efficient in the Online Fraud investigation. The number of 5 Sample is from the Khon Kaen Provincial Police investigation officer and other 5 Sample is from Police Forensic Science Center 4 and a 10 copy of a File case about Online Fraud. The result is the officers cannot investigate the private information about criminal by themselves. The officers have to request the information from the other institution or company, That makes the investigation delayed. And thus the number and knowledge of the officers is not efficient enough due to the increasing number of Online Fraud. So if they have a specific institution for sending information between them, That will definitely increase efficient of the Online Fraud investigation, And frequently improve and acknowledge the officers.

Keywords: Investigation Guideline, Problems and obstacles, Online Fraud, Khon Kaen Provincial Police

บทนำ

ปัจจุบันพบว่าการกระทำความผิดทางโลกออนไลน์เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการฉ้อโกงทางออนไลน์ นับวันปัญหาเหล่านี้ยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยสาเหตุหลักของปัญหาในการฉ้อโกงทางออนไลน์ที่มีเพิ่มมากขึ้นนั้น เนื่องจากในปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์และการทำธุรกรรมออนไลน์สามารถเข้าถึงได้ง่าย ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อไม่รู้เท่าทันกลโกง และเมื่อถูกหลอกลวงแล้ว ผู้เสียหายไม่ได้เข้าติดต่อแจ้งความร้องทุกข์หาตัวผู้กระทำความผิดเพราะคิดว่าคงเป็นไปได้ยากที่จะติดตามตัวผู้กระทำความผิด หรือการติดตามตัวที่ยุ่งยากและล่าช้า ทำให้ผู้เสียหายถอดใจไม่ติดตามต่อ เพราะเมื่อรูปแบบและวิธีการในการกระทำความผิดมีเพิ่มมากขึ้น ทำให้ปริมาณคดีมีเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาหรือติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างทันทั่วถึง และด้วยรูปแบบการกระทำความผิดทางออนไลน์ที่เพิ่มขึ้นในยุคสมัยที่ข้อมูลปริมาณมหาศาลไหลเวียนอยู่บนโลกออนไลน์ ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องแบกรับภาระที่เพิ่มมากขึ้นในการติดตามตัวผู้กระทำความผิดเพื่อนำมาดำเนินคดีในชั้นศาล ซึ่งไม่สอดคล้องกับจำนวนทรัพยากรที่ใช้ในการปฏิบัติงานที่มีไม่เพียงพอ ทำให้ผู้กระทำความผิดยังคงลอยนวลและกระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 1.1 สถิติคดีฉ้อโกงผ่านระบบคอมพิวเตอร์ของตำรวจภูธรภาค 4 ระหว่าง 1 ต.ค.61–27 ธ.ค.64

	1 ต.ค. 61 – 30 ก.ย. 62		1 ต.ค. 62 – 30 ก.ย. 63		1 ต.ค. 63 – 30 ก.ย. 64		1 ต.ค. 64 – 27 ธ.ค. 64		เปรียบเทียบ รับแจ้ง		จับ %
	รับแจ้ง	จับ	รับแจ้ง	จับ	รับแจ้ง	จับ	รับแจ้ง	จับ	เพิ่ม-ลด	%	
คดีฐานความผิดฉ้อโกงที่ กระทำผ่านระบบ คอมพิวเตอร์	0	0	0	0	26	13	56	16	30	115.38	28.5 7

แหล่งที่มา: Provincial Police Region 4, 2021

จากตารางสถิติการดำเนินการเกี่ยวกับคดีฉ้อโกงออนไลน์ของตำรวจภูธรภาค 4 พบว่า ภายในพื้นที่รับผิดชอบของภาค 4 นั้น เริ่มมีการแจ้งความร้องทุกข์คดีฉ้อโกงออนไลน์ในช่วงเดือนตุลาคม 2563 เป็นต้นมา โดยมียอดรับแจ้งความร้องทุกข์ในช่วงวันที่ 1 ตุลาคม 2563 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2564 จำนวน 26 คดี จับได้ทั้งหมด 13 คดี ต่อมาในช่วงวันที่ 1 ตุลาคม 2564 ถึงวันที่ 27 ธันวาคม 2564 (วันที่สืบค้น) มีการแจ้งความร้องทุกข์ทั้งหมด 56 คดี จับได้ทั้งหมด 16 คดี จะเห็นได้ว่า ในช่วงวันที่ 1 ตุลาคม 2564 ถึงวันที่ 27 ธันวาคม 2564 ระยะเวลาเพียง 3 เดือน มีคดีฉ้อโกงออนไลน์เกิดขึ้นมากกว่าช่วงวันที่ 1 ตุลาคม 2563 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2564 ซึ่งเป็นระยะเวลา 1 ปีเต็มเกือบเท่าตัว แต่สถิติการจับกุมเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

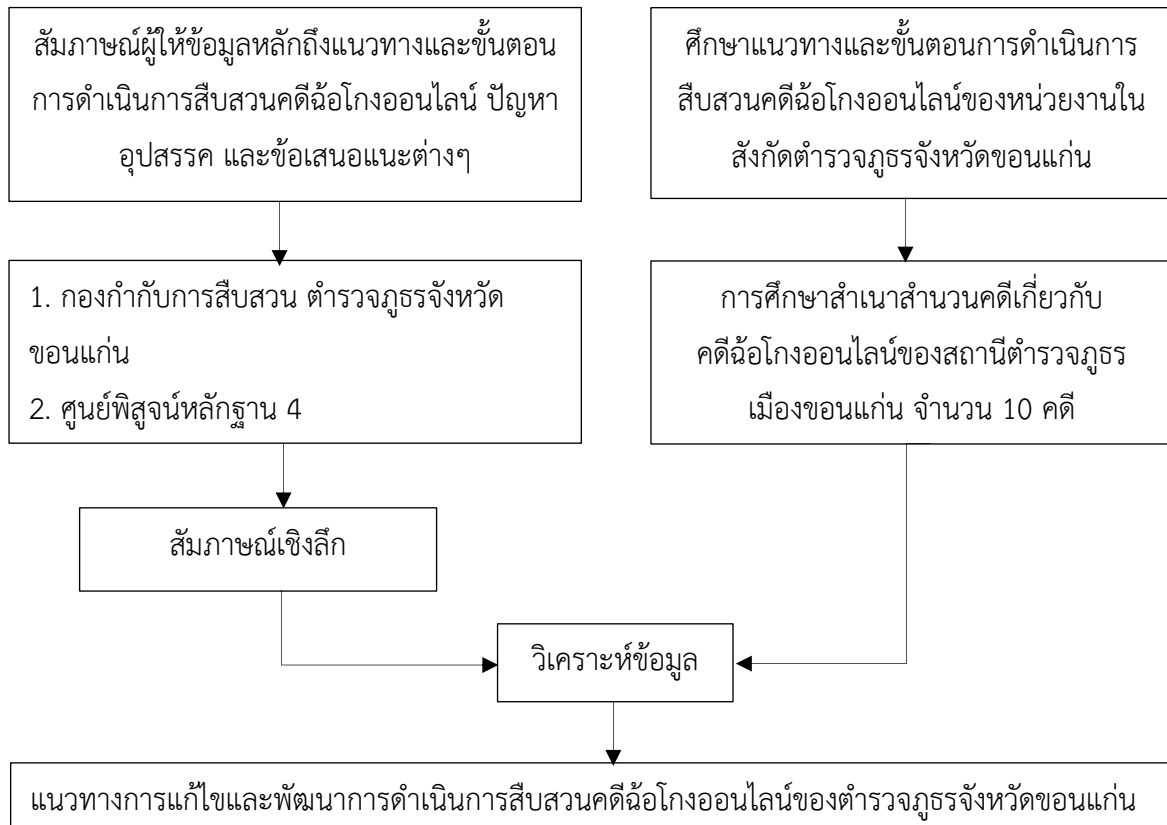
ในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสืบสวนคดีดังกล่าว เช่น ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ไม่มีมาตรการทางกฎหมายหรือวิธีการเฉพาะในการสืบสวนเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี แต่พบว่าปัญหาในการกระทำความผิดในโลกออนไลน์นั้นไม่ได้ลดลงแต่กลับมีจำนวนเพิ่มขึ้น และทวีความรุนแรงมากขึ้นด้วย ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาว่า การดำเนินการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ในพื้นที่รับผิดชอบของตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่นนั้น มีประสิทธิภาพหรือไม่ หน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ มีวิธีการสืบสวนหาพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ในการติดตามตัวผู้กระทำความผิดอย่างไรบ้าง มีทรัพยากรและเทคโนโลยีเพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาจากการกระทำความผิดทางโลกออนไลน์มากน้อยเพียงใด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเพิ่มขึ้น และทวีความรุนแรงมากขึ้น และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่คนในสังคม

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาขั้นตอนแบบแผนการปฏิบัติงานสืบสวนในการติดตามตัวผู้กระทำความผิดคดีฉ้อโกงออนไลน์ของตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่นในปัจจุบัน ตั้งแต่ขั้นตอนการรับเรื่องจนถึงขั้นตอนประมวลผลการสืบสวน
- 2) เพื่อนำเสนอแนวทางวิธีการที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานและการแก้ไขปัญหา เพื่อเป็นการพัฒนาการสืบสวนติดตามตัวผู้กระทำความผิดคดีฉ้อโกงออนไลน์

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความสัมพันธ์ของแนวทางการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ของตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีสมมติฐานคือ แนวทางการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ของตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่นและศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 4 มีขั้นตอนหรือแนวทางในการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์อย่างไร มีการประยุกต์มาจากหน่วยงานอื่นหรือไม่ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการของทั้งสองหน่วยงานคืออะไรบ้าง และมีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาในการดำเนินการอย่างไร

บททวนวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ได้ทำการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ ประกอบด้วย

1) วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) บัญญัติว่า “การสืบสวนหมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ได้บัญญัติไว้ว่าจะต้องมีวิธีการสืบสวนอย่างไร แต่บัญญัติว่า “หมายความว่า การแสวงหา...” การแสวงหาคือการกระทำเพื่อที่จะได้พบในสิ่งที่ต้องการพบ เพื่อที่จะได้ทราบใน สิ่งที่ต้องการทราบ รู้ในสิ่งที่ต้องการรู้ การแสวงหาอาจจะกระทำได้ทั้งโดยทางลับและโดยทางเปิดเผย การแสวงหาหลักฐานโดยการสืบสวน จึงแบ่งออกเป็น

(1) การแสวงหาโดยไม่ละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ผู้สืบสวนสามารถกระทำได้โดยไม่มีขีดจำกัด เช่นการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมขององค์กร คนร้ายข้ามชาติในประเทศญี่ปุ่นที่อาจจะมาก่ออาชญากรรมในประเทศไทย การแสวงหาในส่วนที่มีได้เป็นการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นจึง เป็นการกระทำที่ผู้สืบสวนสามารถกระทำได้ เว้นแต่จะได้มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้กระทำสิทธิของผู้สืบสวนใน

การกระทำการในกรณีดังกล่าวจึงเหมือนสิทธิของประชาชน ประชาชนนั้นสามารถจะ กระทำการอะไรได้ เว้นแต่มีกฎหมายห้ามมิให้กระทำ

(2) การแสวงหาที่เป็นการกระทำอันละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น การกระทำดังกล่าวมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐในฐานะเป็นเจ้าพนักงาน เช่น การตรวจค้นตัวผู้ต้องสงสัย การตรวจค้นเคหสถานของผู้อื่น โดยหลักผู้สืบสวนไม่สามารถกระทำได้ แต่จะกระทำได้ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้กระทำ และจะต้องกระทำไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น การตรวจค้นในที่อยู่ของผู้อื่น จะต้องมิเหตุดังได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Somkid Saicharoen (2018) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญา โดยปัจจุบัน อุปกรณ์ดิจิทัล อาทิเช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์อื่นที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต มีบทบาทสำคัญในการใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล นอกจากนี้ อุปกรณ์ ดังกล่าวยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการทำธุรกรรมต่างๆ ทั้งการซื้อขายสินค้าและบริการ การชำระ ราคา และธุรกรรมด้านการเงินอื่นๆ อุปกรณ์ดิจิทัลเหล่านี้จึงมีความเสี่ยงที่จะตกเป็นเป้าหมายของการกระทำความผิด ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด หรือถูกใช้เป็นอุปกรณ์จัดเก็บข้อมูลที่ เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด อุปกรณ์ดิจิทัลจึงถือได้ว่าเป็นพยานหลักฐานที่มีความสำคัญในการ พิสูจน์ความผิดในคดีอาญา ไม่น้อยไปกว่าพยานหลักฐานประเภทอื่น แต่โดยที่ลักษณะของ พยานหลักฐานดิจิทัล (หรือพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์) มีลักษณะที่ถูกทำให้เปลี่ยนแปลงได้ง่าย การรวบรวมพยานหลักฐานและการจัดเก็บพยานหลักฐานจึงต้องเป็นไปด้วยความระมัดระวังรอบคอบ เพื่อไม่ให้เกิดข้อโต้แย้งในการอ้างอิงและรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาล

Nath Thanesanich (2012) ได้ทำการศึกษาในส่วนของคุณสมบัติที่บันทึกอยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งอาจจัดเป็นพยานเอกสารหรือพยานวัตถุตามแต่วัตถุประสงค์ในการใช้อ้างในคดี หากมีวัตถุประสงค์มุ่งยืนยันความถูกต้องแท้จริงของเนื้อความด้วยการนำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่บันทึกไว้ในระบบ คอมพิวเตอร์ประมวลผลผ่านชุดคำสั่งและอุปกรณ์ต่างๆ โดยทำออกมาในรูปของสิ่งพิมพ์ออก (print out) ในรูปของเอกสาร และมีเนื้อหาตรงกันกับที่แสดงอยู่สิ่งพิมพ์ออกนั้น จะจัดเป็นพยานเอกสาร แต่หากการใช้อ้างข้อมูลที่บันทึกอยู่ในระบบคอมพิวเตอร์เพื่อยืนยันความมีอยู่ของข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ด้วยการนำระบบคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่บันทึกข้อมูลไว้มานำสืบ ด้วยการแสดงออกในรูปแบบที่เข้าใจได้ และทำให้เห็นว่าเป็นข้อมูลที่ระบบคอมพิวเตอร์แสดงออกมา เป็นข้อมูลถูกต้องแท้จริง ไม่มีการแก้ไข หรือทำลายให้เกิดความเสียหาย จะจัดเป็นพยานวัตถุในคดีอาญา

Dithapart Borworchai (2020) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขงานสืบสวนในประเทศไทย โดยมีจุดประสงค์ในการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขงานสืบสวนในประเทศไทย และเพื่อจัดการความรู้การสืบสวนในประเทศไทย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการตำรวจระดับปฏิบัติการงานสืบสวนในสถานีตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ตำรวจภูธรภาค 1 ถึง 9

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางและกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด อดีตนักสืบที่มีชื่อเสียง และเจ้าหน้าที่หรือตำรวจไทยที่เคยผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร FBI ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาเกี่ยวกับงานสืบสวนในประเทศไทยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหามากที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง คือ สภาพปัญหาการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ การสืบสวนในยุค 4.0 จึงต้องมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ พยานหลักฐานชัดเจนถูกต้องตามกฎหมาย และมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยงานสืบสวน

Ruttanakit Phromanut (2011) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนางานด้านสืบสวนของกองกำกับการสืบสวนสอบสวน 3 กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 ในด้านต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาด้านวิชาการ การพัฒนางานด้านบริการ การพัฒนาด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยี การพัฒนาด้านกฎหมาย และจรรยาบรรณวิชาชีพ การพัฒนาคุณสมบัติเฉพาะของข้าราชการตำรวจ การพัฒนาทักษะประสบการณ์ในการทำงาน และการพัฒนาด้านความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ยังสามารถบ่งบอกถึงปัญหาภายในหน่วยงานได้ เช่น อัตรากำลังไม่เหมาะสมกับโครงสร้างและลักษณะงานของหน่วยงาน การเปลี่ยนแปลงตำแหน่งที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ภาระงานประจำมากจนไม่สามารถติดตามความก้าวหน้าขาดแรงจูงใจในการทำงาน ขาดแผนพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ จึงได้จัดทำแบบสอบถามเพื่อศึกษาความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และแนวทางที่อาจส่งผลต่อการพัฒนางานด้านสืบสวนต่อไป

Duangrit Benchathikul Chairungruang (2018) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานภายในด้านการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจงานสืบสวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจงานสืบสวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี มี 10 ด้าน ได้แก่ ด้านกำลังพล ด้านงบประมาณ ด้านคุณสมบัติและความสามารถ ด้านโอกาสความก้าวหน้า ด้านสวัสดิการและรายได้ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการพิจารณาความดีความชอบ ด้านวิทยาการและแผนปฏิบัติงาน ด้านงานที่รับผิดชอบ และด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

Veerapong Boonyopat and Supattra Paenvichit (2013) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคดีในสถานีตำรวจ ผลการวิจัยพบว่า ด้านระบบงานสอบสวน พบปัญหาการแย่งงานสืบสวนและงานสอบสวนออกจากกัน ทำให้การบริหารงานคดีไม่เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง ด้านระบบตำแหน่งของพนักงานสอบสวน พบว่า การนำระบบ Academic Rank Classification (ARC) มาใช้กับระบบตำแหน่งของพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจ ก่อให้เกิดสภาพปัญหาและความเสียหายต่อระบบงานสอบสวนและต่อประชาชนและด้านกระบวนการยุติธรรมชุมชนในระบบงานตำรวจ พบว่า ยังขาดกฎหมายที่รองรับเกี่ยวกับการให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการประนอมและไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา

Narong Kulnitet, Sunee Kalayachit and Somsak Nongpong (2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสืบสวนเพื่อการปราบปรามยาเสพติดในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการสืบสวนที่สำคัญคือ การใช้สายลับและการรวบรวมพยานหลักฐานให้ชัดเจนก่อนที่จะจับกุมผู้กระทำผิด โดยความพึงพอใจของประชาชนต่อการพัฒนารูปแบบการสืบสวนเพื่อปราบปรามยาเสพติด และประสิทธิผลของการนำ

คู่มือการสืบสวนเพื่อการปราบปรามยาเสพติดมาใช้ในชุมชนนันทบุรี ชุมชนมัสยิดบ้านสมเด็จ และชุมชนวัดสังข์กระจาย อยู่ในระดับปานกลางไม่แตกต่างกัน

Vachara Chaiyasam (2016) ได้ศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาระบบงานสืบสวนสอบสวนการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ในภาพรวม ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรผู้บังคับใช้กฎหมาย ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการสืบสวน สอบสวน ปัญหาในการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณี โดยมีแนวทางการป้องกันและ ปราบปรามการค้ามนุษย์เชิงรุก ได้แก่ การพัฒนารูปแบบการบังคับใช้กฎหมายและพัฒนาบุคลากร ให้มีประสิทธิภาพ โดยการศึกษาและจัดรูปแบบในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องแบบบูรณาการร่วมกัน โดยมีผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับลักษณะสำคัญของคดี ค้ามนุษย์ รวมทั้งต้องมีมาตรการคุ้มครองพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต ควรกำหนด ยุทธศาสตร์การบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อย่างเร่งด่วน และควรพิจารณาพัฒนาฐานข้อมูลและบูรณาการข้อมูลของแต่ละหน่วยงานและฐานข้อมูล ซึ่งเป็นภาพรวมของประเทศให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุด และควรจัดหาพัฒนาเครื่องมือพิเศษด้วย

Pipat Chanruam (2019) ได้ศึกษาความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันของเนื้อหา วิชาการสืบสวนที่จัดให้มีการเรียนการสอนในโรงเรียนนายร้อยตำรวจตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร บัณฑิต สาขาวิชาการตำรวจหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2556 และเพื่อพัฒนาเนื้อหาวิชาการสืบสวน ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาวิชาการสืบสวนที่จัดให้มีการเรียน การสอนนั้น มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน แต่มีหัวข้อวิชาและเนื้อหาบางส่วนที่ควรปรับ การเรียนการสอน

Phanomsak Rungrat and Chalat Thipakornkiat (2015) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสืบสวนอุบัติเหตุที่ เกี่ยวข้องกับอันตรายข้างทาง บนทางหลวงหมายเลข 414 (ถนนลพบุรีราเมศวร์) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ สืบสวนสาเหตุของอุบัติเหตุอันตรายข้างทางที่เกิดขึ้นและงานวิจัยนี้ยังได้นำโปรแกรม Interactive Highway Safety Design Model (IHSDM) มาประยุกต์ใช้ทดสอบ เพื่อเพิ่มความปลอดภัยในการออกแบบ โดยใช้ 2 โมดูลในการศึกษา คือ Policy Review และ Design Consistency เนื่องจากเป็นโมดูลที่ใช้ประเมิน การออกแบบทางเรขาคณิต ซึ่งพบว่า การใช้โปรแกรมสามารถช่วยให้ผู้ออกแบบพิจารณาถึงจุดเสี่ยงที่ควร ปรับปรุง

Asavin Malaisit (2015) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนในกองบังคับการกองปราบปราม กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับสูง ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติหน้าที่ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน เจ้าหน้าที่ ตำรวจฝ่ายสืบสวนที่มีชั้นยศแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจ

ฝ่ายสืบสวนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนที่มีอายุแตกต่างกัน มีประสิทธิผลในการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนที่มีเงินเดือนแตกต่างกัน มีประสิทธิผลในการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าเงินเดือนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน

Patiphan Yuenthon (2016) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอำนาจในการสืบสวนสอบสวนของเจ้าพนักงานสอบสวนกรณีการสอบสวนกรณีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจทางอิเล็กทรอนิกส์จากการศึกษาพบว่า การสืบสวนสอบสวนกรณีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นยังมีปัญหา แม้ในปัจจุบันจะมีพระราชบัญญัติต่างๆ ออกมาบังคับใช้ แต่ไม่ได้แก้ปัญหาให้การสืบสวนสอบสวนกรณีความผิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรแต่อย่างใด เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการสืบสวนสอบสวนกรณีความผิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจทางอิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

Nutthorn Dechsakul and Jomdech Trimek (2020) ได้ศึกษาสถานการณ์ในปัจจุบันของการฉ้อโกงซื้อขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ต รูปแบบของการฉ้อโกงซื้อขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ต ปัญหาในกระบวนการยุติธรรมในคดีการฉ้อโกงซื้อขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ต และแนวคิดและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฉ้อโกงซื้อขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ต โดยผลการวิจัยส่วนหนึ่งชี้ให้เห็นว่า เหตุของการฉ้อโกงซื้อขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง นอกจากนี้ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า ปัญหาการฉ้อโกงซื้อขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยเกิดจากปัญหาในกระบวนการยุติธรรมซึ่งมีอาชญากรรมได้

Serhiy Vladimirovich Shapochka (2013) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการลดโอกาสเกิดการฉ้อโกงไซเบอร์ และเสนอแนวทางการป้องกันการฉ้อโกงที่กระทำผ่านคอมพิวเตอร์อุปกรณ์สื่อสารและเครือข่ายคอมพิวเตอร์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการศึกษาข้อกำหนดเบื้องต้นในการพัฒนาเว็บไซต์และวิเคราะห์ถึงอัตราการเพิ่มขึ้นของผู้ใช้งานเว็บไซต์ในโลก ทวีปยุโรป ทวีปเอเชีย สหรัฐอเมริกา และประเทศยูเครน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดมาจากความเฉยเมยและขาดประสิทธิภาพของโครงสร้างความปลอดภัยของภาคเอกชนในการป้องกันการก่ออาชญากรรมผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี

จากงานวิจัยที่ต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษา พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างและปัจจัยด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อขั้นตอนการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีต่างๆ รวมถึงคดีฉ้อโกงซึ่งกระทำผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งผลการศึกษามีวิเคราะห์ได้ถึงปัจจัยภายในและภายนอกองค์กร ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านบุคลากร ด้านการศึกษา กระบวนการยุติธรรม หรือแม้กระทั่งโครงสร้างระบบความปลอดภัยของภาคเอกชน โดยปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนการดำเนินการนั้น ในแต่ละท้องที่จะมีอุปสรรคที่ต่างกันไป ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรจะมีการศึกษาขั้นตอนแนวทางในการดำเนินการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ในพื้นที่ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีปริมาณคดีที่

ได้รับแจ้งเกี่ยวกับคดีฉ้อโกงที่กระทำผ่านระบบคอมพิวเตอร์เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการอย่างไร และควรมีการพัฒนาแนวทางในการดำเนินการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก

- (1) เจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองกำกับการสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น จำนวน 5 ราย
- (2) เจ้าหน้าที่ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 4 จำนวน 5 ราย

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) ทำการขอการรับรองการดำเนินการวิจัยในมนุษย์ ต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อขอรับการรับรองให้ดำเนินการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ได้ให้การรับรองงานวิจัยนี้ ตามเอกสารรับรองเลขที่ 660614-020 รหัสโครงการวิจัย FSRPCA-IRB-66017

(2) ทำการขออนุญาตผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น และผู้บังคับการศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 4 ผ่านทางคณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อขอเข้าทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของแต่ละหน่วยงาน

(3) ดำเนินการจัดทำบันทึกขอความอนุเคราะห์ให้ข้อมูลสำเนาสำนวนคดีเกี่ยวกับคดีฉ้อโกงออนไลน์ของสถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย

(4) จัดทำแบบสัมภาษณ์ โดยมีรูปแบบเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ การพูดคุย สัมภาษณ์ซักถาม เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ

(5) ผู้วิจัยทำการจดประเด็นคำตอบที่สำคัญ จากนั้นนำข้อมูลการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์สรุปผลร่วมกับสำเนาสำนวนคดี

3) เครื่องมือการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือประกอบการวิจัย ดังต่อไปนี้

(1) แบบสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งมีการกำหนดประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ โดยกำหนดขอบเขตของคำถามไว้เป็น 2 ส่วน ได้แก่

1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับคดีฉ้อโกงออนไลน์

2) ประเด็นข้อสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับแนวทางขั้นตอนการดำเนินการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ของหน่วยงานที่ผู้ให้สัมภาษณ์สังกัด ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการสืบสวนคดีฉ้อโกง

ออนไลน์ ปัญหาและอุปสรรคที่ประสพระหว่างดำเนินการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์และข้อเสนอแนะอื่นๆ โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม นอกเหนือจากคำถามที่กำหนดขึ้น

(2) สำเนาสำนวนคดีเกี่ยวกับคดีฉ้อโกงออนไลน์ของสถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น จำนวน 10 คดี เพื่อศึกษาขั้นตอนวิธีการดำเนินคดีและศึกษาแนวทางการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ของ พนักงานสอบสวน

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละหน่วยงานเรียบร้อยแล้ว จะนำบทสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละหน่วยงาน พร้อมกับสำเนาสำนวนคดี จำนวน 10 คดี ประกอบกับเอกสาร หนังสือ ตัวบทกฎหมาย สำนวนคดี บทความทางวิชาการ วารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานส่วนบุคคล และสื่อออนไลน์ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ถึงวิธีการและขั้นตอนในการปฏิบัติการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ว่ามีแบบแผนแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างไร ปัญหาและข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์เกิดขึ้นในขั้นตอนใดบ้าง จากนั้นนำบทสัมภาษณ์และสำนวนคดีดังกล่าวมาเรียบเรียงและพิจารณาว่ามีความสอดคล้องกันกับข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากนั้นจึงสรุปข้อมูลเพื่อพัฒนาเป็นแนวทางปฏิบัติการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ในการหาตัวผู้กระทำความผิดโดยการฉ้อโกงทางออนไลน์มาดำเนินคดีอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย

ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สืบสวน กองกำกับการสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีประสบการณ์การดำเนินการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ จำนวน 5 ราย และเจ้าหน้าที่แผนกคดีคอมพิวเตอร์ ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 4 ซึ่งมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการดำเนินการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ จำนวน 5 ราย

1) แนวทางการสืบสวน

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสองหน่วยงานให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันคือแบบแผนที่ใช้ในการวางแผนก่อนเริ่มดำเนินการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์นั้น เป็นแบบแผนซึ่งผู้ปฏิบัติงานได้รับการฝึกอบรมเบื้องต้นจากหน่วยงานชั้นบังคับบัญชาซึ่งได้จัดให้มีการอบรมให้แก่ผู้ปฏิบัติงานภายในสังกัดเป็นประจำในแต่ละปีงบประมาณ ซึ่งจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง ตามที่หน่วยงานชั้นบังคับบัญชากำหนดให้ รวมถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงานที่เคยดำเนินการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์มาก่อน โดยจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสืบสวนไปตามพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดที่ใช้ในการฉ้อโกงผู้เสียหาย แต่ในปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสองหน่วยงานยังไม่ได้มีการประยุกต์แนวทางการสืบสวนคดี

ฉ้อโกงออนไลน์มาจากหน่วยงานอื่นแต่อย่างไร การดำเนินการสืบสวนในปัจจุบันใช้องค์ความรู้จากการฝึกอบรมร่วมกับประสบการณ์ที่เจ้าหน้าที่อาวุโสได้ปฏิบัติเป็นแนวทางมาก่อน

2) ขั้นตอนการสืบสวน

ผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สืบสวน กองกำกับการสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ทั้ง 5 ราย ให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกัน โดยได้อธิบายกระบวนการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ของ ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น เป็นขั้นตอนต่อไปนี้

(1) เริ่มกระบวนการจากการรับแจ้งเหตุร้องทุกข์ผ่านพนักงานสอบสวน เพื่อวิเคราะห์คดีว่าเป็นการฉ้อโกงในรูปแบบใด มีการกระทำความผิดผ่านทางช่องทางใด จำนวนผู้เสียหายและมูลค่าความเสียหายรวมทั้งหมดเท่าไร มีการกระทำความผิดในท้องที่ใดบ้าง

(2) เมื่อพนักงานสอบสวนดำเนินการรับแจ้งเหตุเรียบร้อยแล้วจะทำการส่งข้อมูลและพยานหลักฐานเบื้องต้นมายังกองกำกับการสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น เพื่อทำการสืบสวนหาข้อมูลพื้นฐานและระบุประเภทของการกระทำความผิดและวางแผนขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการสืบสวน

(3) จัดทำหนังสือขอข้อมูลจากหน่วยงานภายนอก เพื่อตรวจสอบหมายเลขโทรศัพท์หรือช่องทางที่ผู้กระทำความผิดใช้ในการติดต่อผู้เสียหาย และทำการสืบสวนเส้นทางการเงิน เพื่อนำมาวิเคราะห์รูปแบบหรือพฤติกรรมที่ผู้กระทำความผิดใช้ในการกระทำความผิด โดยในส่วนของการสืบสวนหมายเลขโทรศัพท์และเส้นทางการเงินของผู้กระทำความผิดนั้นจะดำเนินการประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือองค์กรภายนอก เช่น ธนาคาร และบริษัทที่ให้บริการสัญญาณโทรศัพท์ หากเกิดความซับซ้อนในการรวบรวมพยานหลักฐาน จะมีการขอสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยในส่วนของการสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่นจะมีการตรวจสอบข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้นเพื่อตรวจสอบว่าพยานหลักฐานมีข้อมูลที่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้หรือไม่ หากมีน้ำหนักเพียงพอที่จะสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้จะทำการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 4 เพื่อส่งวัตถุพยานให้ตรวจสอบและยืนยันข้อมูลเมื่อรวบรวมพยานหลักฐานเรียบร้อยแล้ว รายงานผลการดำเนินการสืบสวนเบื้องต้นไปยังผู้บังคับบัญชาเพื่อออกสืบสวนตามหาตัวผู้กระทำความผิด

ในส่วนของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่แผนกคดีคอมพิวเตอร์ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 4 ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ทางหน่วยงานไม่มีอำนาจในการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์โดยตรง เป็นเพียงหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานผู้รับผิดชอบเมื่อมีการร้องขอให้สนับสนุนเท่านั้น โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) เมื่อได้รับพยานหลักฐานซึ่งเป็นของกลางจากพนักงานสอบสวน หรือในบางครั้งพนักงานสอบสวนอาจขอสนับสนุนในการร่วมออกตรวจสอบพื้นที่เกิดเหตุเพื่อเก็บรวบรวมพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

(2) เมื่อได้รับวัตถุพยานมาแล้ว จะดำเนินการการแยกประเภทของวัตถุพยาน ถ่ายภาพพยานหลักฐานก่อนตรวจสอบจากนั้นทำการแยกส่วนประกอบของอุปกรณ์และนำไปตรวจสอบข้อมูลและทำสำเนาข้อมูลเป็นไฟล์ img โดยใช้เครื่องไรท์บล็อกเกอร์ (Write Blocker) เชื่อมต่อเข้ากับซูเปอร์คอมพิวเตอร์ (Super Computer) เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของวัตถุพยานอิเล็กทรอนิกส์ จากนั้น extract ไฟล์ img ให้ออกมาเป็นข้อมูลที่ต้องการ จากนั้นรายงานผลการดำเนินการให้หน่วยงานผู้ขอสนับสนุนทราบ

จากการสัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่ทั้งสองหน่วยงาน เพื่อพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับแล้ว จะเห็นได้ว่าในขั้นตอนการปฏิบัติงานของทั้งสองหน่วยงานจะต้องมีการติดต่อประสานงานร่วมกับหน่วยงานภายนอกอยู่เสมอ และเป็นขั้นตอนที่ทั้งสองหน่วยงานใช้ระยะเวลาในการดำเนินการพอสมควร ซึ่งหน่วยงานทั้งสองเห็นพ้องต้องกันว่า หากมีหน่วยประสานงานทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการติดต่อประสานงาน หรือมีข้อมูลเฉพาะที่จะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่เข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลเท่าที่จำเป็นภายในแพลตฟอร์มต่างๆ จะทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้น และในส่วนของอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 4 มีอุปกรณ์เฉพาะในการปฏิบัติหน้าที่ภายในหน่วยงาน แต่กองกำกับการสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น จำต้องขอสนับสนุนจากตำรวจภูธรภาค 4 ทุกครั้งที่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์เครื่องมือเฉพาะในการดำเนินการ

3) ปัญหาและอุปสรรค

(1) ปัจจัยทางด้านบุคลากร

กลุ่มตัวอย่างทั้งสองหน่วยงาน ให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันว่า จำนวนบุคลากรและความสามารถของบุคลากรส่งผลต่อรอบเวลาการปฏิบัติงาน เนื่องจากปัจจุบันคดีฉ้อโกงออนไลน์มีปริมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความซับซ้อนในการดำเนินการมากขึ้น แต่บุคลากรที่รับผิดชอบคดีฉ้อโกงออนไลน์ไม่สอดคล้องกันกับปริมาณงาน ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการสืบสวนให้ทันกำหนดเวลาและไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการสืบสวนให้ครบถ้วนถูกต้องทุกคดี

(2) ปัจจัยด้านองค์ความรู้

กลุ่มตัวอย่างทั้งสองหน่วยงาน ให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันว่า ปัจจุบันหน่วยงานชั้นบังคับบัญชาได้มีการจัดหลักสูตรการอบรมเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ภายในสังกัดอยู่เป็นประจำ และหน่วยงานได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนไปเข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง

(3) ปัจจัยด้านประสิทธิภาพ

กลุ่มตัวอย่างสังกัดกองกำกับการสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น จำนวน 3 ราย ให้ข้อมูลไปในทางเดียวกันว่า หากผู้ปฏิบัติงานมีประสบการณ์เกี่ยวกับการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์มาก่อน จะทำให้มองภาพรวมเกี่ยวกับคดีฉ้อโกงออนไลน์รูปแบบต่างๆ และสามารถกำหนดทิศทางการสืบสวนได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้การสืบสวนมีความราบรื่นและรวดเร็วยิ่งขึ้น แต่กลุ่มตัวอย่างอีก 2 ราย มองว่าประสิทธิภาพไม่ได้ส่งผลต่อการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์มากนัก เนื่องจากก่อนที่จะผู้ปฏิบัติงานจะเข้ารับ

ตำแหน่ง ต้องผ่านการอบรมเพิ่มความรู้และฝึกปฏิบัติขั้นพื้นฐานมาก่อนและในระหว่างการสืบสวนจะมีการติดต่อประสานขอสนับสนุนจากหน่วยงานซึ่งมีประสบการณ์และความสามารถเข้าร่วมดำเนินการ แต่ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างสังกัดศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 4 ทั้ง 5 ราย ให้ข้อมูลไปในทางเดียวกันว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้และฝึกปฏิบัติตามหลักสูตรการอบรมอย่างต่อเนื่อง และได้รับคำแนะนำจากผู้มีประสบการณ์ซึ่งสังกัดหน่วยเหนืออยู่เป็นประจำ หากมีกรณีที่เจ้าหน้าที่ประสบปัญหาระหว่างปฏิบัติงานจะได้รับคำแนะนำจากผู้มีประสบการณ์ซึ่งสังกัดหน่วยเหนือจึงไม่เป็นปัญหา

(4) ปัจจัยด้านเครื่องมือและเทคนิค

กลุ่มตัวอย่างสังกัดกองกำกับการสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ทั้ง 5 ราย ให้ข้อมูลไปในทางเดียวกันว่า ในหน่วยได้บังคับบัญชาในระดับสถานีตำรวจภูธรนั้น ไม่มีอุปกรณ์หรือเครื่องมือพิเศษที่ใช้ในการสืบสวนคดีข้อโกงออนไลน์ที่มีความซับซ้อน ซึ่งจะต้องมีการขอสนับสนุนจากหน่วยงานชั้นเหนือ ทุกครั้งในกรณีที่คดีมีความซับซ้อนและเชื่อมโยงในหลายพื้นที่ ในปัจจุบันคดีข้อโกงออนไลน์มักจะกระทำความผิดผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย ซึ่งไม่สามารถดำเนินการใดๆ เพื่อขอทราบถึงข้อมูลผู้ใช้งานบัญชีได้เลย เนื่องจากผู้ให้บริการฐานข้อมูลของแพลตฟอร์มอยู่ต่างประเทศ และเนื่องจากเป็นนโยบายการการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้งานบัญชีโซเชียลมีเดีย ทำให้การติดต่อขอเข้าถึงข้อมูลถูกปฏิเสธ จึงจำเป็นต้องขอสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เช่น กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมในการติดตามหมายเลข IP Address ของผู้ใช้งานบัญชีโซเชียลมีเดียแต่ละแพลตฟอร์มและกลุ่มตัวอย่างสังกัดศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 4 ทั้ง 5 ราย ได้ให้ข้อมูลไปในทางเดียวกันว่า ปัจจุบันหน่วยงานมีอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการกู้ข้อมูล ซึ่งอาจสูญหายหรือถูกเข้ารหัสจากพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ เพียงแต่การดำเนินการต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรเนื่องจากความจำกัดทางด้านจำนวนเครื่องมือและบุคลากรที่ไม่สัมพันธ์กัน กล่าวคือจำนวนเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบมีไม่เพียงพอต่อจำนวนบุคลากรที่สามารถใช้งานได้

(5) ปัจจัยด้านงบประมาณ

กลุ่มตัวอย่างสังกัดกองกำกับการสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ทั้ง 5 ราย ให้ข้อมูลไปในทางเดียวกันว่า ปัจจุบันคดีข้อโกงออนไลน์นั้น สามารถกระทำความผิดได้จากทุกที่ทุกแห่ง โดยเฉพาะการกระทำความผิดผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ ไม่ว่าจะอยู่ที่แห่งใด โดยในระหว่างการสืบสวนคดีข้อโกงออนไลน์ เมื่อสืบสวนจนพบตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งอยู่ต่างท้องที่ ทำให้มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูงขึ้นมาก และในส่วนของกลุ่มตัวอย่างสังกัดศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 4 ทั้ง 5 ราย ให้ข้อมูลสอดคล้องต้องกันว่า ด้วยสถานการณ์ปัจจุบันที่คดีเกี่ยวกับข้อโกงออนไลน์มีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก ทำให้มีการขอสนับสนุนจากหน่วยงานบ่อยครั้ง และอุปกรณ์เครื่องมือถูกใช้งานมากขึ้น งบประมาณที่ใช้เบิกจ่ายในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะค่าบำรุงรักษาและค่าต่ออายุผลิตภัณฑ์ (License) จำเป็นต้องใช้งบประมาณที่สูงมาก แต่เนื่องจากงบประมาณที่หน่วยงานได้รับนั้นเป็นงบประมาณโดยรวม ไม่ได้มีการแบ่งสัดส่วนแต่อย่างใด โดยหน่วยงานจะต้องทำการแบ่งสัดส่วนงบประมาณตามแต่ละแผนงาน

(6) ปัจจัยด้านอื่น

กลุ่มตัวอย่างสังกัดกองกำกับการสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ทั้ง 5 ราย ให้ข้อมูลไปในทางเดียวกันว่า ปัจจุบันการดำเนินการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์นั้น จำเป็นต้องมีการประสานงานร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก เพื่อขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดมาใช้ประกอบการสืบสวน เช่น การขอข้อมูลรายการเดินบัญชีที่ผู้กระทำความผิดใช้ในการหลอกลวงจากธนาคารผู้ให้บริการ และการขอข้อมูลการใช้งานหมายเลขโทรศัพท์จากบริษัทผู้ให้บริการสัญญาณโทรศัพท์ รวมถึงการขอสนับสนุนให้ตรวจสอบผู้ใช้งานบัญชีทางโซเชียลมีเดีย แต่ส่วนมากจะได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกไม่มากเท่าที่ควร กล่าวคือ ธนาคารบางแห่งเปิดเผยข้อมูลรายการเดินบัญชีของลูกค้าได้ล่าช้า หรือบางแห่งเมื่อตรวจสอบรายการเดินบัญชีของลูกค้าแล้ว ไม่มีการระบุหมายเลขบัญชีธนาคารหรือธนาคารปลายทางที่ทำการโอนเงินออกไป ทำให้เกิดความยากลำบากในการสืบสวน ซึ่งเกิดเหตุแห่งความล่าช้าในกรณีขอความร่วมมือกับบริษัท ผู้ให้บริการสัญญาณโทรศัพท์เช่นเดียวกัน ส่วนการขอทราบข้อมูลยืนยันตัวผู้ใช้งานบัญชีทางโซเชียลมีเดียต่างๆ ไม่สามารถดำเนินการขอระบุตัวตนได้ เนื่องจากบางแพลตฟอร์มมีผู้ให้บริการฐานข้อมูลอยู่ที่ต่างประเทศ อีกทั้งในปัจจุบัน ได้มีการจัดตั้งกองบังคับการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี 3 ซึ่งรับผิดชอบคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมไซเบอร์ครอบคลุมในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จึงต้องมีการประสานงานเกี่ยวกับการจัดสรรการดำเนินคดีอยู่เป็นระยะ และในส่วนของกลุ่มตัวอย่างสังกัดศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 4 ทั้ง 5 ราย ให้การไปในทางเดียวกันว่า ปัญหาอุปสรรคนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีปัญหาในด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่น เนื่องจากข้อมูลบางประเภทจำเป็นต้องทำหนังสือเพื่อขอเข้าถึงข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ทำให้มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นและใช้เวลาในการดำเนินการมากขึ้น และเนื่องจากศูนย์พิสูจน์หลักฐานมีหน้าที่ตรวจสอบพยานหลักฐานตามที่มีการยื่นขอให้ตรวจสอบเท่านั้น ไม่มีอำนาจในการแสวงหาหรือตรวจสอบข้อเท็จจริงอื่นใดนอกเหนือจากพยานหลักฐานที่มีการยื่นขอให้ตรวจสอบโดยพนักงานสอบสวน

ในส่วนการวิเคราะห์สำเนาสำนวนคดีเกี่ยวกับคดีฉ้อโกงออนไลน์ของสถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น จำนวน 10 คดี ซึ่งเป็นคดีฉ้อโกงออนไลน์ที่ได้รับแจ้งในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2563 - 2566 สามารถสรุปผลการวิเคราะห์คดีได้ตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาสำเนาสำนวนคดีเกี่ยวกับคดีฉ้อโกงออนไลน์ของสถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น

ลำดับ	หมายเลขคดีอาญา	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
1.	4094/2565	- ผู้เสียหายถูกหลอกลวงให้ซื้อขายสินค้าผ่านเพจเฟซบุ๊ก - มีการขอข้อมูลเส้นทางการเงินจากหน่วยงานภายนอก - หน่วยงานภายนอกใช้เวลาดำเนินการล่าช้าเป็นอย่างมาก - พบเส้นทางการเงินที่ผิดปกติ - ติดตามจับกุมตัวผู้ต้องหาได้ แต่ไม่ใช่ผู้กระทำความผิด เป็นผู้รับจ้างบัญชีมาให้แก่บุคคลนิรนาม - ไม่สามารถสืบค้นถึงข้อมูลผู้ใช้งานบัญชีเฟซบุ๊กได้
2.	231/2566	- ผู้เสียหายถูกหลอกลวงให้ซื้อขายสินค้าผ่านเพจเฟซบุ๊ก

ลำดับ	หมายเลขคดีอาญา	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
		- มีการขอข้อมูลเส้นทางการเงินจากหน่วยงานภายนอก - พบเส้นทางการเงินที่ผิดปกติ - ไม่สามารถติดตามจับกุมตัวผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดได้ - ไม่สามารถสืบค้นถึงข้อมูลผู้ใช้งานบัญชีเฟซบุ๊กได้
3.	1113/2566	- ผู้เสียหายถูกหลอกลวงโดยการแอบอ้างเป็นบุคคลที่ผู้เสียหายรู้จัก - มีการขอข้อมูลเส้นทางการเงินจากหน่วยงานภายนอก - พบเส้นทางการเงินที่ผิดปกติ - ติดตามจับกุมตัวผู้ต้องหาได้ แต่ไม่ใช่ผู้กระทำความผิด ทราบเพียงว่ามีเพื่อนชวนไปรับจ้างเปิดบัญชีเพื่อให้บุคคลที่สามใช้งาน โดยเป็นการติดต่อบุคคลที่สามผ่านช่องทางเฟซบุ๊ก - ไม่สามารถสืบค้นถึงข้อมูลผู้ใช้งานบัญชีเฟซบุ๊กได้
4.	4093/2565	- ผู้เสียหายถูกหลอกลวงโดยการแอบอ้างเป็นบุคคลที่ผู้เสียหายรู้จัก - มีการขอข้อมูลเส้นทางการเงินและข้อมูลจากรางทางคอมพิวเตอร์จากหน่วยงานภายนอก - หน่วยงานภายนอกไม่สามารถตรวจสอบข้อมูลจากรางทางคอมพิวเตอร์ได้ จะต้องตรวจสอบผ่าน IP Address เท่านั้น - ไม่สามารถติดตามจับกุมตัวผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดได้ - ไม่สามารถสืบค้นถึงข้อมูลผู้ใช้งานบัญชีเฟซบุ๊กได้
5.	1583/2565	- ผู้เสียหายถูกหลอกลวงให้ซื้อขายสินค้าผ่านเพจเฟซบุ๊ก - มีการขอข้อมูลเส้นทางการเงินจากหน่วยงานภายนอก - หน่วยงานภายนอกใช้เวลาดำเนินการล่าช้าเป็นอย่างมาก - พบเส้นทางการเงินที่ผิดปกติ - ติดตามจับกุมตัวผู้ต้องหาได้ แต่ไม่ใช่ผู้กระทำความผิด เนื่องจากแผนของผู้ต้องหาเป็นผู้รับจ้างบัญชีมาขายให้แก่ผู้ใช้บัญชีเพจเฟซบุ๊ก ซึ่งหลอกลวงให้ทำงานเป็นพนักงานรับโอนเงิน - ไม่สามารถสืบค้นถึงข้อมูลผู้ใช้งานบัญชีเฟซบุ๊กได้
6.	654/2566	- ผู้เสียหายถูกหลอกลวงให้ร่วมวงแชร์ผ่านบัญชีผู้ใช้งานเฟซบุ๊ก และมีการติดต่อกับท้าวแชร์ผ่านโทรศัพท์มือถือ - คดีมีผู้เสียหายหลายคน - มีการขอข้อมูลเส้นทางการเงินและข้อมูลการใช้งานโทรศัพท์มือถือจากหน่วยงานภายนอก - ติดตามจับกุมตัวผู้ต้องหาได้
7.	1624/2563	- ผู้เสียหายถูกหลอกลวงให้ร่วมลงทุนผ่านแอปพลิเคชันไลน์ - มีการขอข้อมูลเส้นทางการเงินและข้อมูลการใช้งานโทรศัพท์มือถือจากหน่วยงานภายนอก - ไม่พบเส้นทางการเงินที่ผิดปกติ แต่พบหมายเลขโทรศัพท์มือถือของผู้ต้องสงสัยซึ่งใช้ลงทะเบียนเปิดบัญชีปลายทาง ซึ่งตรงกับหมายเลขโทรศัพท์ที่ปรากฏในแอปพลิเคชันไลน์ - สามารถติดตามจับกุมตัวผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดได้จากการตรวจสอบการใช้งานหมายเลขโทรศัพท์มือถือ
8.	1890/2565	- ผู้เสียหายถูกหลอกลวงให้ซื้อขายสินค้าผ่านเพจเฟซบุ๊ก - มีการขอข้อมูลเส้นทางการเงินจากหน่วยงานภายนอก - พบเส้นทางการเงินที่ผิดปกติ มีบัญชีรับโอนเงินปลายทางหลายบัญชี - ติดตามจับกุมตัวผู้ต้องหาได้ทั้งหมด แต่ไม่ใช่ผู้กระทำความผิด เป็นผู้รับจ้างบัญชีมาให้บุคคลที่สามใช้งาน โดยไม่ทราบชื่อ-สกุล - ไม่สามารถสืบค้นถึงข้อมูลผู้ใช้งานบัญชีเฟซบุ๊กได้
9.	2032/2565	- ผู้เสียหายถูกหลอกลวงให้ร่วมลงทุนผ่านแอปพลิเคชันวอทแอป

ลำดับ	หมายเลขคดีอาญา	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
		- มีการขอข้อมูลเส้นทางการเงินจากหน่วยงานภายนอก แต่ไม่สามารถติดต่อขอข้อมูลหมายเลขผู้ใช้งานแอปพลิเคชันวอทแอปได้ เนื่องจากสำนักงานตั้งอยู่ที่ต่างประเทศ - ผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ เนื่องจากเป็นเพียงผู้รับโอนเงินจากผู้เสียหายและโอนเงินต่อไปยังผู้กระทำผิดเท่านั้น
10.	2949/2563	- ผู้เสียหายถูกหลอกลวงให้ร่วมลงทุนผ่านบัญชีผู้ใช้งานเฟซบุ๊ก - มีการขอข้อมูลเส้นทางการเงินและข้อมูลการใช้งานโทรศัพท์มือถือจากหน่วยงานภายนอก - พบเส้นทางการเงินที่ผิดปกติ และพบหมายเลขโทรศัพท์มือถือของผู้ต้องสงสัยซึ่งใช้ลงทะเบียนเปิดบัญชีปลายทาง และในการเปิดบัญชีได้มีการใช้รูปถ่ายบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งหมายเลขโทรศัพท์และชื่อ-สกุล รวมทั้งรูปพรรณสัณฐานตรงกับที่ปรากฏในบัญชีผู้ใช้งานเฟซบุ๊ก
รวมทั้งสิ้น		10 คดี

สรุปและอภิปรายผล

(1) สรุปผลการศึกษา

การดำเนินการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ของกองกำกับการสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ได้มีการวางแผนทางการดำเนินการสืบสวนคดีประเภทฉ้อโกงออนไลน์ไว้ในลักษณะคล้ายกันกับการสืบสวนคดีอื่นๆ ซึ่งได้มีการจัดอบรมโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นประจำในแต่ละปีงบประมาณ ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่นั้น จะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องก่อน ไม่ได้มีการศึกษาหรือประยุกต์มาจากหน่วยงานอื่นแต่อย่างใด โดยเริ่มต้นกระบวนการจากการรับแจ้งเหตุร้องทุกข์จากผู้เสียหายต่อพนักงานสอบสวน จากนั้นพนักงานสอบสวนจะดำเนินการสอบปากคำผู้เสียหายไว้เบื้องต้นเพื่อระบุประเภทของการกระทำความผิด และจำแนกคดีว่าเป็นการฉ้อโกงในรูปแบบใด มีการกระทำความผิดผ่านทางช่องทางใด จากนั้น ส่งข้อมูลเบื้องต้นให้แก่กองกำกับการสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น เพื่อทำการสืบสวนหาข้อมูลพื้นฐานและวางแผนขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการสืบสวนซึ่งในกรณีคดีฉ้อโกงออนไลน์

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เท่าที่สามารถจะทำได้ โดยให้เป็นดุลพินิจของแต่ละบุคคลในการตัดสินใจว่าจะดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งคดีได้ ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง จึงได้มีการจัดทำหนังสือขอข้อมูลจากหน่วยงานภายนอกเช่น บริษัทผู้ให้บริการหมายเลขโทรศัพท์เพื่อตรวจสอบข้อมูลผู้เปิดใช้งานหมายเลขโทรศัพท์ หรือช่องทางที่ผู้กระทำผิดใช้ในการติดต่อผู้เสียหายและทำการสืบสวนเส้นทางการเงิน โดยการจัดทำหนังสือขอข้อมูลรายการการเดินทางบัญชี เพื่อนำมาวิเคราะห์รูปแบบหรือพฤติกรรมที่ผู้กระทำผิดใช้ในการกระทำความผิด โดยในส่วนของการสืบสวนหมายเลขโทรศัพท์และเส้นทางการเงินของผู้กระทำผิดนั้น และดำเนินการประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือ

องค์กรภายนอก หากเกิดความซับซ้อนในการรวบรวมพยานหลักฐาน จะมีการขอสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

เมื่อรวบรวมพยานหลักฐานเรียบร้อยแล้ว รายงานผลการดำเนินการสืบสวนเบื้องต้นไปยังผู้บังคับบัญชา และรายงานผลการสืบสวนไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อติดตามตัวผู้กระทำความผิดดำเนินคดีต่อไป และในส่วนเจ้าหน้าที่แผนกคดีคอมพิวเตอร์ ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 4 นั้น เนื่องจากตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 3 ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ ในการดำเนินการสืบสวนคดีโดยตรง จึงต้องเริ่มต้นจากการได้รับการประสานงานจากหน่วยงานอื่น เพื่อขอสนับสนุนในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยทำการลงพื้นที่และเก็บรวบรวมพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือเมื่อมีการร้องขอจากผู้ขอสนับสนุนให้โอนถ่ายสำรองข้อมูลหรือเก็บกู้ข้อมูลที่ถูกลบหรือเข้ารหัสในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ จะดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ จากนั้นรายงานผลการดำเนินการให้หน่วยงานผู้ขอสนับสนุนทราบ

จากการศึกษาวิเคราะห์สำเนาสำนวนคดีเกี่ยวกับคดีฉ้อโกงออนไลน์ของสถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น พบว่า ขั้นตอนการดำเนินการมีความสอดคล้องกันกับการให้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่สืบสวน คือ การติดต่อประสานงานเพื่อขอข้อมูลจากหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก จะต้องจัดทำเป็นหนังสือขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี ซึ่งทางหน่วยงานปลายทางได้ตอบกลับเป็นหนังสือเช่นเดียวกัน ซึ่งมีปัญหาในเรื่องของเงื่อนไขและขั้นตอนการประสานงานที่มีหลายขั้นตอน เกิดความยากลำบากในการสืบสวน และด้วยปัจจุบันมีตัวบทกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 (PDPA) ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ต้องหาได้โดยตรง และในระหว่างดำเนินการสืบสวนบางกรณีผู้ต้องหา รู้ว่ามีการสืบค้นข้อมูลส่วนบุคคลโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นช่องทางให้ผู้ต้องหาร้องเรียนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ยิ่งทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการสืบสวนยิ่งขึ้น โดยผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสองหน่วยงานได้มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินการสืบสวนเกี่ยวกับคดีฉ้อโกงออนไลน์ในปัจจุบัน

ซึ่งสอดคล้องกับ Ruttanakit P. (2011) ที่กล่าวว่า หากต้องการพัฒนาการดำเนินงานด้านการสืบสวน จะต้องมีการพัฒนาในหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น ปัจจัยด้านบุคลากร ต้องการให้มีการปรับปรุงจำนวนบุคลากรให้สอดคล้องกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น รวมถึงองค์ความรู้ในด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในยุคปัจจุบัน ปัจจัยด้านงบประมาณ ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับหน่วยงาน เนื่องจากพื้นที่รับผิดชอบของตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่รับผิดชอบที่กว้าง อีกทั้งการฉ้อโกงออนไลน์สามารถกระทำได้จากทุกแห่ง ทำให้มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพิ่มสูงขึ้น นอกเหนือจากนั้น ทั้งสองหน่วยงานเห็นว่า หากมีการจัดตั้งหน่วยงาน เพื่อประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกโดยตรง หรือมีตัวบทกฎหมายที่อนุญาตหรือทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลเท่าที่จำเป็นต่อการสืบสวน จะสามารถดำเนินการสืบสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(2) อภิปรายผลการศึกษา

ในการอภิปรายผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาแนวทางขั้นตอนการดำเนินการสืบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติในลักษณะใกล้เคียงกับคดีอาญาประเภทอื่นๆ ตามแบบแผน ระเบียบ แนวทางการปฏิบัติงานขององค์กร โดยการจำแนกประเภทคดี และวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้รับจากผู้เสียหาย ว่าเป็นการกระทำผิดในลักษณะรูปแบบใด แต่ในขั้นตอนต่อมา ที่จะต้องมีการสืบสวนข้อมูลต่างๆ ของผู้กระทำผิด แม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติต่างๆ ออกมาบังคับใช้ แต่ไม่ได้แก้ปัญหาให้การสืบสวนสอบสวนกรณีดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรแต่อย่างใด (Patiphan Y., 2016) อีกทั้งทางเจ้าหน้าที่ที่ทำการสืบสวนไม่มีอำนาจในการเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ซึ่งถือเป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้กระทำความผิด ด้วยเงื่อนไขกฎหมายต่างๆ ที่บังคับใช้ในปัจจุบัน เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 (PDPA) ซึ่งต้องได้รับการยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนที่จะเข้าถึงข้อมูลส่วนตัว ในกรณีคดีฉ้อโกงออนไลน์โดยรวมแล้วไม่สามารถระบุตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงได้ และเนื่องจากการกระทำความผิดผ่านผู้ใช้งานบัญชีโซเชียลมีเดียต่างๆ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) , ไลน์ (Line) , วัตทแอป (WhatsApp) ซึ่งตั้งสำนักงานอยู่ที่ต่างประเทศ ไม่สามารถประสานเพื่อขอข้อมูลผู้ใช้งานบัญชีได้โดยตรง หากต้องการติดตามตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริง ต้องใช้การติดตามจาก IP Address

จากกรณีศึกษาสำเนาสำนวนคดีข้างต้น จะพบว่าเป็นการกระทำความผิดในลักษณะที่คล้ายกัน ซึ่งการกระทำผิดในหลายคดียังไม่สามารถติดตามจับกุมตัวผู้กระทำผิดได้ แม้กระทั่งกระบวนการยุติธรรมที่ดำเนินการได้อย่างล่าช้า เป็นเหตุให้ไม่อาจยับยั้งการกระทำความผิดของอาชญากรได้ (Nutthorn D. and Jomdech T., 2020) ส่งผลให้การกระทำความผิดเพิ่มมากขึ้น อุปกรณ์เครื่องมือและบุคลากรที่สังกัดอยู่ในปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพมากพอที่จะดำเนินการได้ทุกคดี จึงจำเป็นต้องมีการขอสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกทุกครั้ง ส่งผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสืบสวนมีความล่าช้าไปพอสมควร และเนื่องจากในปัจจุบันมีจำนวนคดีฉ้อโกงออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ทำให้มีการใช้งบประมาณ ไม่ว่าจะเป็นด้านอุปกรณ์เครื่องมือ หรือค่าใช้จ่ายในการติดตามตัวผู้ต้องหา เนื่องจากในพื้นที่รับผิดชอบของตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น เป็นพื้นที่ต่างจังหวัด อยู่ห่างไกลจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการสืบสวน หากมีหน่วยงานเฉพาะ หรือมีการจัดตั้งแผนก หรือกลุ่มงานที่มีหน้าที่คอยประสานงานร่วมมือกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกโดยตรง อาจมีส่วนช่วยให้การดำเนินการสืบสวนมีความต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น ซึ่งในปัจจุบันที่การกระทำความผิดฉ้อโกงออนไลน์ มักจะเกิดขึ้นผ่านบัญชีโซเชียลมีเดียต่างๆ เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าถึงหรือขอค้นข้อมูลส่วนบุคคลจาก ผู้ให้บริการบัญชีโซเชียลมีเดียได้โดยตรง และมีขั้นตอนที่ยุ่งยากในการขอเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของบัญชีที่ต้องสงสัย หรือหากมีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับข้อกฎหมาย ที่จะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่สามารถเข้าถึง ข้อมูลบางส่วนได้โดยตรง เพื่อนำไปใช้ประกอบการสืบสวนจะเป็นการลดขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการสืบสวน

ข้อเสนอแนะ

(1) ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางขั้นตอนการดำเนินการสืบสวนโดยใช้หลักการทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอื่นๆ ที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบของตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น

(2) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีฉ้อโกงออนไลน์ รวมทั้งคดีอื่นๆ ที่มีการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ว่ามีขั้นตอนในการดำเนินการปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการในส่วนใดบ้าง เพื่อนำมาศึกษาและประยุกต์ใช้ภายในองค์กรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

“The Criminal Procedure Code”, Thai Government Gazette. Vol.125 (No.28), 30 January 2008, P.4.

“The Criminal Code”, Thai Government Gazette. Vol.73 (Special No.95), 1956, P.1

“The Civil Procedure Code”, Thai Government Gazette. Vol.124 (No.23), 10 December 2007, P.8.

“Computer - Related Crime Act B.E. (No.2) 2017.” (2017). Thai Government Gazette. Vol.134, Chapter 10 a (24 January 2017): P.24-35.

“Electronic Transaction Act B.E. (No.2) 2008.”(2008) Thai Government Gazette. Vol.125, Chapter 33 a (13 February 2008): P.81-86.

“Special Investigation Act B.E. 2004.”(2004) Thai Government Gazette. Vol.121, Chapter 8 a, (19 January 2004): P.1.

Somkid Saicharoen (2018). Digital Evidence in Criminal Case. (10th National Defense Course, National Defence College). (In Thai)

Nath Thanesavanich (2012). Listening and Methods for Taking Electronics Evidence in Criminal Case : Study According to the Computer Crime Act of 2007. (Master of Law Thesis. Criminal Law Development. Thammasart University). (In Thai)

Dithapart Borworchai (2020). Knowledge Management About Investigative Work That is the Best Practice of The Detective 4.0 Era. Journal of Arts Management Vol.4(2), P. 385 – 398. (In Thai)

Ruttanakit Phromanumat (2011). The Investigation Development of Investigation Sub-Division 3, Investigation Division, Provincial Police Region 9. (Master of Public Administration Thesis, Prince of Songkla University). (In Thai)

Duangrit Benchathikul Chairungruang (2018). Factor Affecting Investigative Work of Investigating Police Officers, In Pathumthani Provincial Police Station. Journal of Majara Buddha Bhanyapharitat Vol.3(3), P. 397 – 410. (In Thai)

- Veerapong Boonyopat and Supattra Paenvichit (2013). The Study of an Approach to Develop A Case Administration System in The Police Station. Journal of Politic Management and Law Vol.7(2), P. 33 – 74. (In Thai)
- Narong Kulnitet, Sunee Kalayachit and Somsak Nongpong (2012). Development of the Investigation for Suppression Narcotics in Community. (Master of Science Thesis, Mahidol University). (In Thai)
- Vachara Chaiyasarn (2016). A Study to Developing Investigation System about Human Trafficking Crimes .Bangkok : Aroonkanpim. (In Thai)
- Pipat Chanruam (2019). The Development of Criminal Investigation for Royal Police Cadet Academy Program. Journal of Interdisciplinary : Graduate Studies Version Vol.8(2), P. 330 – 337. (In Thai)
- Phanomsak Rungrat and Chalot Thipakornkiat (2015). Crash Investigation of Roadside Hazards: Case Study of Highway 414 (Lopburi Ramet Road). The 20th national Convention on Civil Engineering, 8 - 10 July 2015. (In Thai)
- Asavin Malaisit (2015). Guideline for Building Performance effectiveness of the Police Investigator National Police Office. Journal of Thonburi University Vol.9(20), P. 24 – 34. (In Thai)
- Patiphan Yuenthon (2016). Electronic Economic Crime Investigation : Authority of Inquiry Official. (Master of Law Minor thesis, Bangkok University). (In Thai)
- Nutthorn Dechsakul and Jomdech Trimek (2020). Online Shopping Fraud in Thailand. Rangsit University International Research Conference 2019. (In Thai)
- Serhiy Vladimirovich Shapochka (2013). Preventing Fraud Using Computer. Internal Security, July – December 2013, P. 63 – 75.

ประวัติผู้เขียน

คำนำหน้า ชื่อ-สกุล	ร.ต.ท.นพนธ์ นามประเสริฐ
ตำแหน่ง/สถานะ	นักศึกษาปริญญาโท
ที่อยู่หน่วยงาน/สังกัด	คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	nubjaaaa@hotmail.com